Rovaniemen kaupungin elinvoimalautakunnan lausunto Rovaniemen ilmasto-ohjelman 2035 luonnoksesta

1. Vievätkö ilmasto-ohjelman visio ja päätavoitteet Rovaniemeä haluttuun suuntaan? Miten täsmentäisit tai muokkaisit ilmasto-ohjelman tavoitteita?

Visio ja päätavoitteet vievät Rovaniemeä oikeaan suuntaan. Hiilineutraaliustavoite, ilmastoriskeihin varautuminen, energiatehokkuus, vähäpäästöinen liikkuminen, hiilinielut ja siniviherrakenne tukevat kestävää kaupunkikehitystä ja vahvistavat tältä osin myös kaupungin elinvoimaisuutta. Myönteistä on myös elinvoiman, osaamisen ja työllisyyden nostaminen omaksi teemakseen. Elinvoimanäkökulma jää kuitenkin osin yleiselle tasolle ja toimenpiteiden vastuutus epäselväksi.

Ehdotetut täsmennykset

- Tavoitteissa voisi tuoda selkeämmin esille, mitkä ovat 1) kaupungin omassa määräysvallassa olevat toimet, 2) konserniyhtiöiden toimet, 3) kumppanuuksilla edistettävät toimet ja 4) valtakunnallisesta sääntelystä tai markkinakehityksestä riippuvat vaikutukset. Tämä vahvistaa ohjelman uskottavuutta ja päätöksenteon ennakoitavuutta sekä vastuuttaa ohjelmaa nykyistä tarkemmin.
- Elinvoima, osaaminen ja työllisyys -kohtaan tulisi tuoda otsikkotasolle mukaan sana kasvatus, koska kohta sisältää tähän teemaan liittyviä tavoitteita.

2. Ovatko ohjelmassa esitetyt päästöjen vähentämisen tavoitteet tarkoituksenmukaisia? Ovatko tavoitteet realistisia? Ovatko ne riittävän kunnianhimoisia? Miten muotoilisit toisin?

Vuoden 2030 tavoite vähentää päästöjä 65 prosenttia ja vuoden 2035 tavoite 70 prosenttia vuoden 1990 tasosta ovat ohjelman oman skenaariotyön perusteella realistisia. Tavoitetaso on tarkoituksenmukainen, koska se yhdistyy kansalliseen hiilineutraaliustavoitteeseen ja antaa toiminnalle selkeän suunnan.

Tavoitteen kunnianhimo ei kuitenkaan ratkea vain prosenttiluvulla. Olennaista on, kuinka suuri osa vähennyksistä syntyy kaupungin aktiivisilla ratkaisuilla ja kuinka suuri osa yleisestä teknologia-, lainsäädäntö- ja markkinakehityksestä.

Ehdotetut täsmennykset

- Liikennettä koskevissa tavoitteissa on oleellista huomioida Rovaniemen kaupungin erityispiirteet eli kaupungin suuresta koosta johtuvat pitkät etäisyydet, mutta vastaavasti myös suuri taajama-aste, 90,6 % (2024).

3. Ovatko ohjelmassa esitetyt ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteet tarkoituksenmukaisia? Ovatko tavoitteet realistisia? Ovatko ne riittävän kunnianhimoisia? Miten muotoilisit toisin?

Sopeutumisen tavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja Rovaniemen olosuhteisiin hyvin kohdennettuja. Riskienhallinta, maankäytön ohjaus, siniviherrakenne, latvuspeittävyys ja luontopohjaiset ratkaisut muodostavat hyvän perustan. Tavoitteet ovat realistisia käynnistyskaudelle. Lisäksi on tärkeää huomioida, että kaupungin elinvoiman näkökulmasta sopeutuminen on myös toimintavarmuutta ja kilpailukykyä.

Ehdotetut täsmennykset

Ohjelmassa olisi tärkeää tunnistaa nykyistä vahvemmin ilmastoriskien vaikutukset ja mahdollisuudet yritystoiminnan kasvun edellytysten luontiin. Ilmastonmuutos voi olla sekä riski, että merkittävä liiketoimintamahdollisuus yrityksille. Ehdotuksia kaupungin ilmastotyön jatkolle:

- Arvioidaan Kasvuohjelman kilpailukykykärkien ilmastoriskejä ja niihin liittyviä sopeutumistarpeita sekä edistetään kestävää kehittämistä yhteistyössä yritysten ja oppilaitosten kanssa.
- Kytketään latvuspeittävyys, viherkerroin ja hulevesien hallinta alueiden kehittämiseen niin, että ohjaus on ennakoitavaa eikä muodostu yrityksille tai rakentamiselle tulkinnanvaraiseksi.
- Hyödynnetään Rovaniemeä arktisten sopeutumis-, turvallisuus- ja olosuhderatkaisujen kokeiluympäristönä yhdessä yritysten ja oppilaitosten kanssa.

4. Otetaanko ohjelmassa huomioon sinun arkesi, toimialasi tai elinkeinosi kannalta tärkeitä asioita? Ovatko tavoitteet sellaisia, joiden edistämisen voit huomata arjessasi tai elinympäristössäsi?

Ohjelma huomioi monia arjessa näkyviä asioita: energiatehokkuuden, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn, turvalliset matkaketjut, lähiluonnon, kaupunkivihreän, hulevesien hallinnan sekä varautumisen helteisiin, tulviin, liukkauteen ja häiriöihin. Myös kohtuuhintaisuuden ja saavutettavuuden huomioiminen on tärkeää.

Elinkeinojen näkökulmasta ohjelmassa tunnistetaan vihreän siirtymän ja kiertotalouden yhteistyö, hankinnat, osaaminen ja uudet työpaikat.

Ehdotetut täsmennykset

Ehdotuksia kaupungin ilmastotyön jatkolle:

- Kaupungin hankintojen kestävyyskriteereistä tulee käydä ennakoivaa markkinavuoropuhelua, jotta myös paikalliset pk- ja mikroyritykset voivat osallistua kilpailutuksiin.

5. Ovatko välitavoitteet ja toimenpide-ehdotukset vuoteen 2030 (liite 1) oikeansuuntaisia? Mitä muuttaisit?

Välitavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat pääosin oikeansuuntaisia. Niissä on kuitenkin eri tasoisia kirjauksia: osa on tavoitteita, osa selvityksiä, osa jatkuvaa toimintaa ja osa yksittäisiä esimerkkejä. Liite voisi olla selkeämpi muuttaa varsinaisen toimintasuunnitelman pohjaksi yhtenäisellä rakenteella.

Ehdotetut täsmennykset

Jokaiselle toimenpiteelle määritellään ilmastotyön toimeenpanovaiheessa tarkempi

- vastuutaho ja keskeiset kumppanit
- aloitus- ja valmistumisajankohta
- resurssi- ja investointitarve
- tulosmittari ja vaikutusmittari
- arvio esimerkiksi päästö-, sopeutumis-, yritys-, työllisyys- ja kaupunkitalousvaikutuksista
- riippuvuudet muista ohjelmista ja päätöksistä
- tapa, jolla yrityksiä, asukkaita ja muita sidosryhmiä osallistetaan.

6. Onko kaupungin ilmastotyön toimeenpano ja seuranta kuvattu riittävän selkeästi ja konkreettisesti?

Toimeenpanon perusmalli ja aikataulu on kuvattu ymmärrettävästi, mutta vastuut, resurssit, päätöksentekorakenne ja mittareiden omistajuus jäävät vielä avoimiksi.

Ehdotetut täsmennykset:

Koska varsinainen SECAP-toimintasuunnitelma laaditaan vasta vuonna 2027, hyväksyttävän ilmasto-ohjelman yhteydessä tulee linjata vähintään toimeenpanon hallintamalli.

- Nimetään ohjelman omistaja, koordinaatiovastuu, toimialakohtaiset vastuuhenkilöt ja konserniyhtiöiden roolit.
- Määritellään vuosittainen seuranta ja kytkentä konserniohjaukseen. Raportoidaan osana seurantaa toteutus ja vaikutukset.

7. Mitä muuta haluaisit sanoa ilmasto-ohjelman luonnoksesta?

Kaupunkistrategia määrittää yhteisen suunnan, kasvuohjelma elinvoimapoliittiset painopisteet ja kilpailukykykärjet, ilmasto-ohjelma ilmastotavoitteet ja SECAP konkreettiset toimet. Päällekkäistä raportointia ja uusia irrallisia yhteistyörakenteita tulee välttää.

Rovaniemen erityinen vahvuus on arktinen toimintaympäristö, jossa voidaan kehittää ja testata kylmiin olosuhteisiin, energiatehokkuuteen, rakentamiseen, liikkumiseen, logistiikkaan, luonnonhoitoon, matkailuun ja turvallisuuteen liittyviä ratkaisuja. Kaupungin

tuleekin näyttää esimerkkiä toimista, jotka edistävät arktisen toimintaympäristön säilymistä myös tulevaisuudessa.

Elinvoimalautakunta korostaa, että ilmastotoimien valmistelussa tulee arvioida järjestelmällisesti yritysvaikutukset. Yritykset, yrittäjäjärjestöt ja oppilaitokset tulee ottaa mukaan jo toimenpiteiden ja kriteerien valmisteluun.